

HİZMET ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN AIDS EĞİTİMİNE YÖNELİK BİLGİ İHTİYAÇLARININ VE BİLGİ KAYNAKLARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF PRESERVICE TEACHERS' KNOWLEDGE NECESSITY AND KNOWLEDGE FOUNDATIONS TOWARD AIDS EDUCATION

Hünkar KORKMAZ*

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, hizmet öncesi öğretmenlerin AIDS konusundaki bilgi ihtiyaçlarını ve yararlandıkları bilgi kaynaklarını cinsiyetleri açısından incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini, 2000-2001 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde okuyan toplam 100 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri 10 tane açık uçlu soru içeren sınavdan elde edilmiştir. Bu çalışmada 10 soru içinden seçilen 4 soru üzerinde durulmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: AIDS eğitimi, HIV, hizmet öncesi öğretmenler

ABSTRACT: The purpose of this research is to investigate preservice teachers' knowledge necessity and used knowledge foundations related to AIDS according to gender. The sample includes 100 preservice teachers selected from Faculty of Education in Hacettepe University in 2000-2001 academic year. Data were collected 10 open-ended questions. In this study only 4 of the 10 questions were taken into consideration.

KEY WORDS: AIDS education, HIV, preservice science teachers.

GİRİŞ

Sürekli değişen çevre ve yaşam koşulları insanın deneyiminin giderek zenginleşmesini ve ihtiyaçların farklılaşmasını gündeme getirmektedir. Bu arada aile ve toplum içinde yaşayan çocuk, genç ve yetişkinlerin sorunları giderek çoğalmakta, yeni sorunlar ve beklentiler ortaya çıkmaktadır. Endüstrileşme ve kentleşme ile birlikte aile yapısının değişime uğraması yeni insanlar arası ilişki modelleri ortaya çıkmaktadır. Bu değişimin sonucu olarak günümüz dünyasının en büyük sorunlarından birisi olarak AIDS hastalığı karşımıza çıkmaktadır.

AIDS/HIV enfeksiyonu, "HIV" (Human Immunodeficiency Virüs) olarak adlandırılan bir virüsün, insanda bağışıklık sistemini bozarak vücudun normalde dirençli olduğu bir çok en-

feksiyona ve kansere karşı koruma sağlayamaması ve ortalama 12 yıl içerisinde bu hastalıklardan birinin ortaya çıkması ile ölüme sonuçlanan bir hastalıktır. Adı, İngilizce isminin baş harfleri alınarak oluşturulan AIDS (Acquired Immun Deficiency Syndrome = Kazanılmış Immün Yetmezlik Sendromu) bugün için kesin tedavisi bulunamamış, ölümcül, ülkemizin de öncelikli ve önemli sağlık sorunlarından birisi olmaya aday bir hastalıktır. Tanımlanmasından bu yana yirmi yıla yakın bir süre geçmiş olan AIDS dünyanın hemen bütün ülkelerine yayılmıştır. AIDS'in yayılımı sosyal, kültürel, politik farklılıklara bakmaksızın tüm ülkelerde görülmekte ve çok hızlı olmaktadır. Çeşitli kaynaklar 2000 yılında AIDS hastalığına neden olan HIV (Human Immunodeficiency Virüs) ile enfekte olan kişi sayısının 110 milyon civarında olacağını tahmin etmektedir. Ülkemizde AIDS'in ilk tanısı 1985 yılında konulmuş ve bu tarihten itibaren yayılmasını giderek sürdürmüştür.

İlk kez 1983 yılında Pasteur Enstitüsü tarafından tanımlanan HIV yavaş hastalık oluşturan bir virüstür. Bir çok virüs vücuda girdikten sonra günler ya da haftalar içerisinde majör hastalık tablosunu oluştururken (örn: Grip virüsü 1-5 gün, Hepatit A virüsü yaklaşık 4 hafta), HIV ile major hastalık ortaya çıkması için geçen süre 5 yıl veya daha fazladır. Virüsün bu özelliği hastalığın yayılmasında çok önemli bir unsurdur. Çünkü HIV ile enfekte olan kişiler hastalık tablosuz geçirdikleri bu 5 yıl boyunca virüsü başkalarına bulaştırmaya devam etmesidir.

Dünyadaki HIV/AIDS vakalarının yaş dağılımlarına bakıldığında AIDS hastalarının beşte birinin yirmili yaşlardaki kişiler olduğu görül-

*Ar. Gör. Dr. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara

mektedir. Hastalığın kuluçka (incubation) süresinin 10-12 yıla kadar uzanması da pek çok hastanın virüsü ergenlik döneminde almış olduğunu ortaya koymaktadır. 15-24 yaş grubunun ölüm nedenleri arasında AIDS nedeniyle ölümlerin önemli yer tuttuğu görülmektedir (AAWH, 1994). Dünya da, öncelikle gelişmekte olan ülkelerde nüfus dağılımında gençlerin çoğunluğu konunun genç nüfus açısından ele alınmasını zorunlu kılmaktadır (Çok, 1998).

Gençleri ve ergenleri AIDS ile karşılaştıran en önemli etken riskli cinsel davranışları olmaktadır (Harvey & Spigner, 1995). Genellikle ilk cinsel deneyimlerin yaşandığı ergenlikte bireyler cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmada çok önemli rol oynayan kondom (prezervatif) kullanımı konusunda isteksiz davranmaktadırlar. Dolayısıyla gençler ve ergenler farklı kişilerle korunmasız cinsel ilişkiye girdikleri ölçüde risk altındadır. AIDS için bu dönemin riskli bir dönem olmasının diğer bir nedeni de sayıları giderek artan damar içi ilaç kullanan gençler ve ergenler arasında AIDS geçişinde önemli bir yol olan iğne ve şırıngaların ortak kullanımınıdır.

AIDS'in gün geçtikçe ciddi bir yayılım göstermesi fen eğitiminde küçük yaşlardan itibaren bir çok ülkede AIDS eğitiminin gerçekleşmesini zorunlu kılmıştır. Birçok ülkede AIDS eğitimi ilköğretimden itibaren öğretimin her düzeyinde başlatılmıştır (Sigelman & Others, 1996). Çocuklara bile ulaşan AIDS eğitimi yukarıda açıklanan nedenlerden ötürü kuşkusuz ergenler ve gençler için çok daha önemli görülmüştür.

Ergenlere ve gençlere yönelik AIDS eğitiminin zorunlu olduğu düşüncesi AIDS eğitiminin nasıl olması gerektiği yolundaki soruları ortaya koymuştur. Etkili bir bilgilendirmenin yanı sıra konuya ilişkin yanlış inançların değiştirilmesini içermesi böylece korunma için ilk adımın oluşturulacağı ileri sürülmektedir (Denman & Others, 1996).

YÖNTEM

Bu çalışmada hizmet öncesi öğretmenlerin AIDS ve AIDS eğitimi konusundaki bilgi ihtiyaçlarını ve bilgi kaynaklarını incelemek amacıyla 10 tane açık uçlu soru içeren bir veri toplama

formu geliştirilmiştir. Bu form 2000-2001 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan Fen öğretimi dersi alan "sınıf öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği sertifika grubu"ndaki 150 hizmet öncesi öğretmene uygulanmıştır. Bu çalışmada katılımcılar arasından rastgele olarak cinsiyete göre eşit bir dağılım sağlayabilmek için 50 kız 50 erkek hizmet öncesi öğretmene ait veriler değerlendirilmiştir. Araştırma verileri açık uçlu sorulardan oluşan anket formundan elde edilen verilerin nitel değerlendirme yöntemleri kullanılarak analiz edilmesi sonucunda elde edilmiştir.

Bu sorulara ait yanıtlar, önceden tanımlanmış fakat şifreleme süresince yenilenmeye açık şifreleme kategorileri ile analiz edilmiştir. Veri analizi süreci takip eden bölümde daha detaylı açıklanmaktadır. Şifreleme sonrasında elde edilen veriler belli bir sistematik içerisinde betimleyici çözümleme yaklaşımı ile yorumlanmıştır. Aşağıdaki tabloda deney grubundaki öğretmenin yapılan etkinliklerle ilgili görüşlerine ilişkin nitel veriler ve şifrelemeye yer verilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları veri toplama formunda yeralan 10 soru içerisinde seçilen 4 soruyla ilgilidir. Bu sorular öğrencilerin AIDS ve AIDS eğitimi ile ilgili öğretmen adaylarının ihtiyaçlarını ve başvurdukları bilgi kaynaklarını değil aynı zamanda AIDS konusunda geçmişte aldıkları eğitim durumları ve AIDS ve HIV 'in kavramsal tanımlarını bilip bilmediklerini gösterme açısından araştırmada elde edilen bulguların yorumlanmasında da bütünlük oluşturmaktadır.

AIDS konusu ülkemizde hiçbir öğretim kademesinde öğrencilere öğretilmemektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların hepsi (%100) geçmişte AIDS eğitimi almadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların % 28'i bu konudaki bilgilerini kendi çabaları ile elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların % 80'ini AIDS ve HIV tanımını basit düzeyde yapmakta ama bulaşma yollarının sadece kan ve cinsel ilişkiyle bulaşma olduğunu belirtmektedirler. Halbuki AIDS'in bulaşma yolları bu iki geçiş yolunun dışında farklı yollarla da olabilmektedir. AIDS' in tanımını ve

HIV 'in bulaşma yollarını bilemeden kimden ve hangi kaynaktan yardım alabileceğimizle ilgili doğru kararlar almada ve elde edilen bilgiler anlamlı olarak kullanmada güçlük çekebiliriz.

Hizmet öncesi öğretmenlerin araştırma kap-

samına alınan sorulara vermiş oldukları yanıtlar ve verilerin analizi Tablo 1. de verilmiştir. Örnek metinlerde yer alan ifadeler hizmet öncesi öğretmenlerin yanıtladıkları ve yazdıkları şekilde hiçbir değişiklik yapılmadan yansıtılmıştır.

Tablo I. Betimsel nitelendirme ve verilen yanıtlardan örnekler:

Nitel Veriler	Nitel Veriler
<p>I. Örnek AIDS nedir? HIV nedir? Bu harfler hangi ifadelerin kısaltılmışıdır? AIDS, bir virüs hastalığıdır. Yani tehlikeli bir virüsün ki bu virüse HIV denir, yol açtığı bir hastalıktır. Cinsel yolla, kan yoluyla bulaşan çok riskli bir hastalıktır. Tedavisi ölümü engellemekte, sadece hastalığın daha fazla ilerlememesine yardımcı olacak kadardır. HIV virüsü yapısını çok çabuk değiştirebildiği için virüslere etki eden antibiyotikler bu virüsün ölümünü de sağlayamamaktadır.</p>	<p>II. Örnek AIDS nedir? HIV nedir? Bu harfler hangi ifadelerin kısaltılmışıdır? Açılımını bilmiyorum. AIDS hastalığının kan yoluyla bulaştığını. Bu hastalığın tedavisinin şu an bilinmediğini..</p> <p>Geçmişte AIDS eğitimi aldınız mı? Geçmişte bu hastalıkla ve bunun bulaşma yollarıyla ilgili hiç eğitim almadım.</p> <p>AIDS ile ilgili bilgilerinizi hangi bilgi kaynaklarından edindiniz? Televizyon, gazete.</p>
<p>Şifreleme: Tanım/Doğru-Yanlış-Cevapsız</p>	
<p>Geçmişte AIDS eğitimi aldınız mı? AIDS ile ilgili bir konferansa katıldım. Okul yaşamımda herhangi bir eğitim almadım. Ama kendi olanaklarımla farklı kaynaklardan bilgi edinmeye çalıştım.</p>	<p>AIDS eğitime ilişkin bir öğretmen adayı olarak hangi bilgilere ihtiyacınız olduğunu düşünüyorsunuz? Bir öğretmen adayı olarak bu hastalık hakkında yapılabilir. Konferans gibi. Ders kitaplarında da bu hastalığa önemli ölçüde değinilmesinin yararlı olacağını düşünüyorum.</p>
<p>Şifreleme: Eğitim/ Aldım-Almadım</p>	
<p>AIDS ile ilgili bilgilerinizi hangi bilgi kaynaklarından edindiniz? Ansiklopedi, dergi, kitap, televizyon AIDS konusunda uzman bir kişiden bilgi edindim.</p>	<p>III. Örnek AIDS nedir? HIV nedir? Bu harfler hangi ifadelerin kısaltılmışıdır? AIDS, HIV virüsünün kan ve cinsel ilişki yoluyla bulaşmasıdır. Öldürücü bir hastalıktır.</p>
<p>Şifreleme: Bilgi Kaynakları/ Kitap-Gazete-Dergi-Televizyon-Radyo-Arkadaş-Öğretim Elemanı-Uzman Kişiler-Doktorlar</p>	<p>Geçmişte AIDS eğitimi aldınız mı? Hayır.</p>
<p>AIDS eğitime ilişkin bir öğretmen adayı olarak hangi bilgilere ihtiyacınız olduğunu düşünüyorsunuz? Bu konuda kesinlikle sıkı bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Bu konuda daha fazla yayın yapılması gerektiğini düşünüyorum. Gerek radyo, televizyonlarda, gerek kitap, dergi ve gazetelerde, gerekse internette bu konuya geniş yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.</p>	<p>AIDS ile ilgili bilgilerinizi hangi bilgi kaynaklarından edindiniz? Televizyon ve gazetelerden.</p> <p>AIDS eğitime ilişkin bir öğretmen adayı olarak hangi bilgilere ihtiyacınız olduğunu düşünüyorsunuz? AIDS'in nasıl bir hastalık olduğunu, bulaşma ve korunma yollarını doğru kaynaklardan öğrenmek.</p>
<p>Şifreleme: İhtiyaç Duyulan Bilgiler/ HIV/AIDS 'in bulaşma yolları- risk grupları ve faktörleri- tamlama yolları- tedavi kurumları ve diğer merkezler- hastalık süreci ve tedavi yolları- bilgileri doğru kaynaklardan öğrenme- kitle iletişim araçlarının kullanılması- Öğrencilerin cinsiyet rollerini benimsemelerine yardımcı olma- AIDS 'ten korunma ve AIDS ile mücadele konusunda öğrencileri bilinçlendirme- HIV/ AIDS konusunda konferanslardan haberdar olma- HIV/ AIDS tanısı konulan bir öğrenci ile diğer öğrenciler arasında iletişim kurma- HIV 'li öğrencilerin fiziksel ve duygusal gelişimlerine (özgüvenini ve yaşam sevgisini kazanmasına) yardımcı olma- HIV/ AIDS konusunun ders kitaplarında yer alması- AIDS eğitiminde öğretim yöntemleri- Cinsellik ve AIDS konusunda öğrencilerin eğitimine yönelik çağdaş eğitimsel yaklaşımlar</p>	

Araştırma kapsamına alınan hizmet öncesi öğretmenlerin AIDS ile ilgili yararlandıkları bilgi kaynaklarının cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo II.de verilmektedir.

Tablo II. Hizmet Öncesi Öğretmenlerin Cinsiyetlerine göre AIDS İlgili Yararlandıkları Bilgi Kaynaklarının Dağılımı

Yararlanılan Bilgi Kaynakları	Bayanlar		Baylar		Toplam	
	n= 50		n= 50		n=100	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kitap	11	22	20	40	31	31
Gazete	36	72	27	54	63	63
Dergi	25	50	26	52	51	51
Televizyon	46	92	42	84	88	88
Radyo	6	12	19	38	25	25
Arkadaşlar	9	18	6	12	15	15
Öğretim Elemanları	16	32	13	26	29	29
Uzman kişiler	2	4	2	4	4	4
Doktorlar	2	4	2	4	4	4

Tablo II. de görüleceği gibi araştırmaya katılan hizmet öncesi bay ve bayan öğretmenler arasında hem bayan (%92) hem de baylar (%84) tarafından en çok yararlanılan bilgi kaynağının televizyon olduğu görülmektedir. Hem bayan hem de bay öğretmen adayları arasında AIDS'e yönelik bilgi almak için televizyondan yararlananların çoğunlukta olması, televizyonun hem göze hem kulağa hitap eden ve diğer kitle iletişim araçlarına oranla daha yaygın olarak kullanılmasından kaynaklanabilir.

Araştırma verileri açık uçlu sorulardan oluşan anket formdan elde edilen verilerin nitel değerlendirme yöntemleri kullanılarak analiz edilmesi sonucunda elde edilmiştir.

Hizmet öncesi öğretmenlerin cinsiyetleri açısından AIDS Eğitimiye yönelik ihtiyaç duydukları bilgilere ait yanıtlar, önceden tanımlanmış fakat şifreleme süresince yenilenmeye açık şifreleme kategorileri ile analiz edilmiştir. Şifreleme sonrasında elde edilen veriler belli bir sistematik içerisinde betimleyici çözümlene yaklaşımı ile yorumlanmıştır.

Hizmet öncesi öğretmenlerin cinsiyetleri açısından AIDS Eğitimiye yönelik ihtiyaç duydukları

bilgilere göre dağılımları Tablo III.de verilmektedir.

Tablo III incelendiğinde; AIDS eğitimi konusunda ihtiyaç duyulan bilgilere ilişkin, bay(%89) ve bayan(%96) hizmet öncesi öğretmenler tarafından "cinsellik ve AIDS konusunda öğrencilerin eğitimine yönelik çağdaş eğitimsel yaklaşımlar" konusu en fazla ihtiyaç duyulan bilgi olarak yansıtılmıştır. Bu konuyu takip eden konular hem bay hem de bayan öğretmen adayları arasında sırasıyla şunlardır: " AIDS 'ten korunma ve AIDS ile mücadele konusunda öğrencileri bilinçlendirme" (%70), "HIV 'li öğrencilerin fiziksel ve duygusal gelişimlerine (özgüvenini ve yaşam sevgisini kazanmasına) yardımcı olma" (%69), "HIV/ AIDS tanısı konulan bir öğrenci ile diğer öğrenciler arasında iletişim kurma" (%66). Bu çok çarpıcı bir bulgudur. Eğitim Fakültesi "sınıf öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği ve sertifika programlarında" AIDS eğitimi dersi yer almamaktadır. Öğretmen adayları bu konuda dünyadaki gelişmelerden, eğitsel süreçlerden ve etkinlikler hakkında bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu anlamda eğitim fakültelerinin ders programlarının yeniden gözden geçirilmesi gündeme gelmektedir.

Tablo III. Hizmet Öncesi Öğretmenlerin AIDS Eğitimine İlişkin İhtiyaç Duydukları Bilgilere Göre Dağılımları

İhtiyaç Duyulan Bilgiler	Kız n=50 Sayı (%)	Erkek n=50 Sayı (%)	Toplam n=100 Sayı (%)
HIV/AIDS 'in bulaşma yolları	20 (40)	22(44)	42(42)
HIV/AIDS risk grupları ve faktörleri	24(48)	30(60)	54(54)
HIV/AIDS tanılama yolları	22(44)	20(40)	42(42)
AIDS/HIV ile ilgili tedavi kurumları ve diğer merkezler (yardım kuruluşları, dernekler, tedavi merkezleri, hastaneler vb.)	37(74)	20(40)	57(57)
HIV/AIDS hastalık süreci ve tedavi yolları	24(48)	16(32)	40(40)
AIDS/HIV ile ilgili bilgileri doğru kaynaklardan öğrenme	35(70)	25(50)	60(60)
AIDS eğitimine yönelik kitle iletişim araçlarının kullanılması (televizyon programları, dergiler, gazeteler, internet vb.)	20(40)	31(62)	51(51)
Öğrencilerin cinsiyet rollerini benimsemelerine yardımcı olma	37(74)	19(38)	56(56)
AIDS 'ten korunma ve AIDS ile mücadele konusunda öğrencileri bilinçlendirme	43(86)	27(54)	70(70)
HIV/ AIDS konusunda konferanslardan haberdar olma	26(52)	14(28)	40(40)
HIV/ AIDS tanısı konulan bir öğrenci ile diğer öğrenciler arasında iletişim kurma	43(86)	23(56)	66(66)
HIV 'li öğrencilerin fiziksel ve duygusal gelişimlerine (özgüvenini ve yaşam sevgisini kazanmasına) yardımcı olma	42(84)	27(54)	69(69)
HIV/ AIDS konusunun ders kitaplarında yer alması	26(52)	24(48)	50(50)
AIDS eğitiminde öğretim yöntemleri	28(56)	22(44)	50(50)
Cinsellik ve AIDS konusunda öğrencilerin eğitimine yönelik çağdaş eğitimsel yaklaşımlar	48(96)	41(89)	89(89)

ÖNERİLER

Boyutları son derece büyük olan bu hastalığa karşı henüz kesin tedavi yönteminin ve aşısının bulunamamış olması nedeniyle HIV'in yayılımını durdurmada en güvenli yol korunmadır. Korunma etkinliklerinin başarıya ulaşmasını sağlayacak yegane unsur insan davranışlarıdır. İnsanların davranışlarını değiştirmede ve korunma programlarının başarıya ulaşmasındaki en önemli nokta ise bilgilendirme ve eğitimidir. Eğitim faaliyetleri sırasında hastalığın bulaşma yolları ve bunlara karşı uygulanması gereken koruyucu önlemler başta risk grupları olmak üzere herkese ayrıntılı olarak öğretilmelidir.

HIV/AIDS hastalığının yayılımının önlenmesi için başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere,

İçişleri, Turizm, Maliye, Milli Eğitim, Adalet, Dış İşleri Bakanlıkları, Diyanet İşleri, Genel Kurmay ve Yüksek öğretim Kurulu Başkanlıkları gibi kurumlar ile gönüllü kuruluşların ve basın kuruluşlarının mutlak işbirliği gerekmektedir. Toplumun doğru bilgiler ile eğitimi konusunda en büyük görev basın kuruluşlarına düşmektedir. Konunun radyo,TV, gibi iletişim araçlarında, gazete ve dergilerde sürekli - sansasyonel yönünden kaçınılarak - eğitim amaçlı olarak işlenmesi toplumun konuya dikkatini çevirmesi ve riskli davranışlardan kaçınmaya dikkat etmesi için gereken en önemli yoldur. Ayrıca enfekte olmuş taşıyıcı ve HIV/AIDS hastası kişilerin deneyimlerinden yararlanarak HIV/AIDS'in yayılımını önleme çalışmalarında bu kişiler ile işbir-

liği yapılması hayati önem taşır. HIV ile birlikte yaşayan bu kişileri tecrit etmek, toplumdan dışlamak korunma programlarını olumsuz etkiler. Bu insanları toplumdan soyutlamak kendilerini saklamalarına ve diğer insanların rahatlayarak, kendilerini risk altında görmemelerine yol açar bu da toplum sağlığını tehlikeye atar. HIV/AIDS'ten korunma programları oluşturmak aynı zamanda bir yatırımdır. HIV/AIDS'ten korunma için eğitim programlarına yılda harcanan 1,5-2 milyar \$ gelişmekte olan ülkelerde 2000 yılından sonra yeni HIV enfeksiyonlarının sayısını düşürecektir ve hastalıklar ile ölümlerin engellenmesi nedeniyle 90 milyar \$ tasarruf edilecektir.

KAYNAKÇA

- [1] Çok, F. "Ergenler ve AIDS Eğitimi" . Eğitim ve Bilim, Ocak 1998.
- [2] American Association for World Health (AAWH), "AIDS and Families". Washington, D.C. AAWH, 1994.
- [3] Harvey, S.M. & Spinger, C. " factors associated with sexual behaviour among adolescents: a multivariate analysis". Adolescence, Vol, 30, Num.118:243-264., 1995.
- [4] Denman, S., Pearson, J. Davis, P. Moody, D. "A survey of HIV and AIDS related knowledge and attitudes among 14 years olds in Nottinghamshire" Educational Research, Vol, 38, Num. 1:93-99, 1996.